

FRIDERICI I. IMP. AUG. PARENTES ET FILII.

Fridericus de Buren. Hildegardis

Otho
Episcopus
Argentiniensis.

Fridericus I, de Buren, tum de Stauffen,
Comes in Suevia, post Sueviae Dux.
Uxor: Agnes F. Henrici IV. Imp. post mariti
obitum nupta Leopoldo IV, Austriae Marchioni.

Ludovicus,
Comes Palatinus. Chunradus, Adelheidis.

Fridericus II. Monoculus, Luscus, s. Cocles, Sueviae Dux, patri
succeedens. Uxores: 1) Juditha F. Henrici Nigri Bavariae Ducis
et Wulfidis Billungae Saxonicae. 2) Agnes F. Friderici Comitis de
Saarbruck.

Fridericus III. Sueviae Dux; post
Germanor. Imperator hujus nominis
Primus. Uxores: 1) Adelheidis s.
Adila, Fil. Diepoldi de Volburg,
repudiata: nupsit Dietrichi de Ra-
vensburg Ministeriali. 2) Beatrice F.
unica et haeres Rayaldi III Bur-
gundiae Comitis, et Agathe Lotharin-
gice

¹
Juditha
s. Bertha.
Uxor
Matthaei
Ducis Lo-
tharingiae.

²
Chunradus
Comes Palatinus
Rheni. Uxor:
Irmengardis F.
Bertholdi Comitis
Henneberg, et
Berthae Palatinae
Saxonicae.

²
Clartia
s. Juditha,
Uxor:
Ludovici
Ferrei
Laudgravi
Thuring.

Henricus
Germaniae
Rex
mortuus
superstite
patre.

Fridericus Dux Suev. æ
dictus a sede de Ro-
thenburg. Uxor: Ri-
ckenza s. Richsa F.
Henrici Leonis Saxo-
nie et Bavariae Ducis
et Clementiae de Zeh-
ringen.

Henricus
Imperator
hujus
nominis
secundus.

Fridericus IV.
Dux Sueviae, Palati-
nus Burgun-
diae. obsidione urbis
Astaron in Syria.

Chunradus
D. Franc.
Herbipol.
post. fratrem
Frider. IV.
D. Sueviae
Obtruncatus
in oppido
Durlach.

Philippus
D. Jusciae
et L. Ma-
thildinae
Defuncto
F. Dux,
tandem
Imperator.

Chunradus
Comes
Palatinus
Rheni,
mortuus
ætat.
Agnes
Comitissa Palatina
Rheni, nupta
Henrico Jwitori
Duci Saxoniae,
Henrici Leonis
filio, Comiti
Palatino Rheni.

Fridericus
in infantia
mortuus.

IN LIGURINUM DISSERTATIO II.

De ortu, genere et rebus gestis Friderici I Aug., præsertim in primo regni decennio.

Famam extendere factis. (VINGIL.)

§ I. Antiqua Stauffensium sedes et prima gentis incrementa.

Inter familias Germanorum illustres, quæ virtuti fortuna comite diutino regni fastidio potiebantur, præcipuam longe sibi dignationem conciliavit Stauffensium inclita progenies. Etenim a primis

veluti famæ auspiciis adusque postrema nepotum fata pro Cæsarum et imperii juribus illa fortiter stetit, et incorrupto gestorum tenore servans regni majestatem, gloriosissima morte occubuit. Antiquiorem autem Stauffensium sedem in Sueviæ partibus orientalibus, oppido pridem imperiali libero

* Filiae duæ ante nuptias mortuæ, Soldano Iconiensi et Richardo C. Pictav. despons.

Gemundæ vicinis, et nominatim in loco Buren (79) haud inepte quæsieris. Manent adhuc in ea regione priscae memoriæ vestigia, nimirum vicus nomine Wæschenbeuern, et in conterminis pratorum tractus, vocabulo Buren hodieum insignis. Castrum Hohenstauffen Fridericus I, adulto fere sæculo xi contiguo monti vel inædificavit, vel certe restituit, atque solemniter tunc temporis more gentis cognomen inde transsumpsit. Erat iste Fridericus comes ab Henrici IV imperatoris partibus contra Rudolphum anti-cæsarem; vir probus et bello strenuus, animo constans et fide. Itaque Cæsari gratissimus et rerum suarum auctor et vindex in hisce finibus constitutus, opimum Sueviæ ducatum, Rudolpho rebellis adeptum, regisque unicam Agnetem filiam uxorem promeruit.

§ II. *Fridericus II, cognomine Cocles seu Monoculus, imperii candidatus; ejus gesta ad Rhenum.*

Illico adauctæ Stauffensium opes, indulgente quoque nepotum studiis Henrico V avunculo. Quo factum ut, mortuo tandem imperatore, Fridericus II, Friderici I filius et Suevici ducatus hæres (80) in spem imperii consurgeret, voti compos exstiturus, ni Moguntinum archiepiscopum adversarium habuisset. Is enim Stauffensium acerrimus hostis, Friderici consilia callide præveniens, pro Lothario Saxona procerum suffragia festinavit (81). Scilicet idem ille Moguntinus, Henrici V, Cæsaris olim cancellarius, ejusque præcipuo favore Germaniæ primas evectus, beneficiorum usque immemor proditorem agebat. Quapropter custodiæ mancipatus, et brevi post tempore civium armis restitutus, nihil non in imperatorem absentem infesto animo moliri, infima summis ubique miscere. Tunc vero Sueviæ dux ille Fridericus cum exercitu Rhenum trajiciens, valida quoscunque motus auctoritate compescuit (82). Mox ipsam turbarum officinam, Moguntiam bello adortus, obsidione cingebat, militibus utcunque suis a vastatione prohibitis. Deinde Treugas expetenti versutissimo præsuli liberaliter concessit, ipse exercitu dimisso cum paucis ad propria reversurus. Quem statim episcopus cum numerosa militum manu, contra sacramenti fidem, insecutus, undique circumventum perdelere parabat. At ille subito dolo

A nequidquam turbatus et periculis major, collecto paucorum comitum manipulo in Moguntinos irruens, ingenti edita strage aggressores profligavit, fugientibus adusque portas cædendo insistens, ut paucissimi tantum ultorem ense evaderent. Summum tunc ipsi præsuli discrimen imminabat, qui vix intra mœnia receptus, civium diras ac pene et arma in se convertit, funesti facinoris auctorem episcopum, orbatasque parentum domos immani fremitu execrantium (83). Hinc inimicissima viri in Suevum studia, et pro Lothario subreptus principum favor. Quid enim acerbius offensa ignavia? quid vehementius odio sacerdotis?

§ III. *Stauffensium fratrum cum novo rege Lothario similtates.*

B Fridericus ereptum sibi regnum indignissime ferens, vix tandem tertia post electum die, multorum precibus exoratus, in curia regem salutavit; spreto omnino CC marcis in beneficium oblati (84). Eoque ambigua videri ducis voluntas, prouti raro principatus novi suspicionibus carent. Mox factum in curia Ratisbonæ decretum: *Feuda indignis ablata non regis patrimonio, sed regni bonis vindicanda* (85). Quod quidem aperte directum in Stauffensium opes Lotharius avide nimis exsequabatur, ad regnum plurima revocans, quæ Suevi fratres retinebant. Fridericus hostis judicatur in proxima curia Argentinensi; rex postero vere in ducem movet. Forte tunc absens erat Chunradus frater, dux Franciæ Orientalis, laborantibus nuper in Palæstina Christianis cum electa militum manu in auxilium profectus (86). Totius igitur belli moles Friderico incumbere, qui prudenti consilio præliorum discrimine vitato, munitisque se continens Alsatiae castris, quoscunque inimicorum conatus elusit incolumis (87). Interea redux ab expeditione Chunradus, junctis repente viribus communem causam agebat, infensior idem et perniciosior hostis. Occupatum a fratribus castrum Norimbergense, validoque præsidio ad subitos casus instructum. Contra Lotharius Bavaricæ ducem Henricum, Stauffensium generum, sibi ascivit, unica filia Gertrude in matrimonium collocata (88). Magnum illud regis partibus momentum addidit, non modo divisit, verum etiam

(79) Egregiam marum regionum, et in primis castrum Stauffensium cum adjacentibus monumentis, descriptionem suppeditant: e sæculo xvi, Mart. Crusii *Annal. Suev.* p. III, l. XII, c. 35, et passim; recentissimam vero faciem: *Die Walsarth nach Hohenstauffen*, in optimæ frugis libello, cui titulus: *Herdä; Erzaehlungen und Gemaelde aus der teutschen Vorzeit*, etc., von J. G. Pahl. Zweyt. Thl. Freyburg 1812, p. 151 sqq. — Inibi p. 175 illa de Buren conjectura, cui penitus subscribimus ex gravissimo Wibaldi testimonio. *Epist.* 384 (Martene et Durand., l. II, p. 557). cf. Schoepflin *Alsat. illustr.*, l. II, p. 557 sq.

(80) Ea tempestate comes quidam Fridericus ex nobilissimis Sueviæ comitibus cognomen trahens, in castro Stoyphe dicto, coloniam posuerat. Otho Frising. *De gest. Frid.* I, l. I, c. 8.

(81) Anonymi narratio de electione Lotharii ap. Pezium, *SS. rer. Austriac.*, tom. I, p. 570 sqq.

(82) Plurima per totam Rheni ripam castella munivit, ut in proverbium verteret: *Dux Fridericus in cauda equi sui semper trahit castrum.* Otho Frising., l. c., c. 12.

(83) *Ibid.*, c. 15.

(84) Anonymi narrat. cit., § 7, p. 573.

(85) Dodechini *Append. ad Mar. Scotum*, ad ann. 1125.

(86) *Chron. Ursp.*, ad ann. 1124.

(87) *Annal. Sax.*, ad ann. 1126.

(88) *Idem*, ad ann. 1127. — Fridericus Henrici sororem Juditham in matrimonio habuerat, anno ante defunctam. Koeler, *Familia Aug. Stauffens*, p. 9.

commissis utriusque familiae studiis. At novam fortunam importunius rex tentabat, Norimbergam ex templo suis armis aggressus. Adventantibus nimirum Suevis, obsidione deserta, neque et pugnam quidem ausurus, cum ignominia discessit. Contra reversi victores, veluti frugis aliquid acturi collecto exercitu, Spiram oppidum, expulso praesule, facili triumpho occupavere.

§ IV. *Chunraus regnum affectat.*

Vigentibus itaque Stauffensium armis multorum studia conferri; ipsi animis elati majora quæque moliri, ad spem imperii reverti. Jamque Chunradus, Friderici fratris et amicorum hortatu regis titulum sibi assumens, in Italiam contendit, ubi cum primis Mediolanensium ingenti plausu exceptus, ab Anselmo archiepiscopo primum Modoetiae, deinceps Mediolani rex Italiae coronatur (89). Inde Lombardicas ambiens civitates, largitionibus aut armis in suas partes plurimas pertraherat, nisi quas Mediolanensium potius quam causae invidia retinuit (90). Sed auspiciatos usque rerum eventus parum subito turbavit Honorius pontifex. Is enim addictus Lothario regi, quem electum probaverat, inaugurandum exspectabat, adeoque raro temporum exemplo Romani populi securus, adventantem per Tusciae fines Chunradum nil veritus, et urbe prohibuit, et una cum Friderico fratre solemniter diris devovit (91). Fulminis ictum fatalem præ cæteris reddidit ratio status, dum ex una parte nobilissimæ quaedam civitates Mediolanum odissent, ex altera Rogerii Siculi metus immineret, utrinque pondus accresceret favori Romano. Eoque tabescere Chunradi fortuna, desciscere comites exhausta pecunia. Ipse Parmæ plerumque se continens, coacto otio torpebat. Eundem civitati graviter obæratum et veluti captivum hæsisse, vel ex hoc intelligitur, quod Mergingerum archiepiscopum Trevirensium Roma revertentem, in itinere captum Parmensibus obsidem tradidit contracti æris alieni. Fuerat autem iste Mergingerus, dum in Germania degeret, Suevorum studio suspectus, et forte pallium acceperat, ut Lothario faveret; certe nunc missus ab Honorio cum anathemate promulgando (92). Tandem ipse Chunradus appropinquante Lothario rege, desperatis omnino rebus, clam ex Italia recessit (93),

(89) Landulph. Jun., *Hist. Mediol.*, c. 39 (ap. Murator. *SS. rer. Ital.*, t. V, p. 510 sqq.).

(90) Lithifridi Novariensis. *Epist. ad Lothar.* (ap. Eccard. corp. *Hist. med. ævi*, t. II, p. 364. n. 354); cf. Landulphus, l. c., p. 512.

(91) Otho Frising. *Chron.*, l. VII, c. 17, *Annal. Saxo.*, ad ann. 1128.

(92) Saxii adnot. in Sigon., *De regno Italiae*, l. XI, p. 659 (ed. Murator.). Corrigendus ideo Mascov. in *Comment. de Lothario II*, etc., p. 23.

(93) Otho Frising., l. c., c. 18.

(94) Nimirum altera, Agnete F. comit. de Saarbr., et nepte Alberti Moguntini archiepiscopi a Friderico debellati.

A et nescio si non obside Trevirensi liberatus, quandoquidem tempus exacte convenit.

§ V. *Bellum cum Suevis in Germania.*

Hæc dum apud Italos geruntur, Fridericus domi sustinet hostium impetus, uxore viriliter adjuvante (94); neque illi quidquam proficere, donec singuli pugnant. Henricus ne vultum quidem Friderici ferens, probrosa fuga dilabatur (95), ad dolum frustra conversus majore dedecore (96). Rex autem a Spira, quam obsederat, pactis induciis removeatur (97). Tunc junctis uterque viribus Spiram rursus infestat, non nisi longa obsidione nec absque pacto capiendam. Nimirum uxor Friderici ducis oppidum strenue tutata, rebus demum extremis, inedia magis quam armis concessit. Ipsa summa virorum admiratione excepta, cum suis liberè dimissa et a rege donata, cum ferè omnium indigeret (98). Atque ex eo nutare Stauffensium opes, instante potissimum Henrico Bavaro, qui pene totum Sueviæ ducatum, ad castrum Stauffen usque pervadens, igne ferroque devastabat (99). Mox etiam dedita Norimberga expugnante Lothario (100). Reperitæ præterea diræ per Innocentii legatum in curia Wirceburgensi, præsentibus xvi episcopis (1). Verum etiamnum superstes animo Fridericus regi obluetabatur, qui cum exercitu ducem aggressus, pugnae copiam illo non faciente, infecto negotio discessit.

§ VI. *Stauffenses supplices in gratiam recepti.*

Rex in Italiam profectus cum parva manu (2), pontificem exsulem Innocentium strenue Romam perductum, in sedem restituit, coronatus ab ipso Romanorum imperator in ædibus Laterani (3), dum S. Petri basilicam Anacletus pseudopontifex, factionis opibus fretus, custodiret (4). Inde plurimis per Italiam negotiis feliciter gestis, magnam sui admirationem utrique populo sancivit, validissimæ suorum studiis in Germania exceptus. Unum adhuc Mediolanum Chunradi partes tuebatur, nihil auso Lothario in urbem præpotentem (5). Contra pridem Anselmum præsulem Honorius papa defunctus, convocato post Chunradi discessum (6) Papiæ concilio, sacris interdixerat, brevi sede cessurum. Itaque duces Stauffenses deserta causa resipiscere, præeunte Friderico in curia Fuldensi. Quippe Bavarus

(95) Otho Frising., *De reb. gest. Frid.* I, l. I, c. 18.

(96) *Ibid.*, c. 19.

(97) *Annal. Saxo.*, ad ann. 1128.

(98) *Chron. Ursperg.*, p. 277 (ed. Basil. 1539).

(99) *Ibid.*, eadem.

(100) *Annal. Saxo.*, ad ann. 1130.

(1) *Ibid.*

(2) Mascov., l. c., c. 27, p. 43.

(3) *Annal. Saxo.*, ad ann. 1133.

(4) Otho Frising. *Chron.*, l. VII, c. 18 nm.

(5) Mascov. l. c. adnotat. 3, in-f., p. 329 sq.

(6) Landulph. Jun., *Hist. Mediol.*, l. c., ibique aannotat. cl. Saxii, p. 512.

Henricus, decreto nuper in Suevos bello, imperatorem prævertens extrema conatum præsidia, munitissimam Ulmæ civitatem primo impetu captam, incendio deleverat (7), ut imperator superveniens Friderici tantum clientes implorata fide reciperet. Tunc dux ad incitas redactus Richenzam Augustam Fuldæ supplex adivit, in conspectum imperatoris non admissus, sed dicto die in proximam curiam, diris illico solutus per legatum apostolicum (8). Anno sequenti Fridericum fortissimum ducem eorum Lotharius imperator supplicem vidit in frequentissima curia Bambergæ celebrata. Duram profecto viri sortem, at non usque indignam; neque adeo facile dictu est, utrum tanti rigoris exemplo magis imperii dignitati et reipublicæ commodis, quam propriis animi stimulis imperator intenderit. Fridericus autem præter pudorem ac juratam Cæsari obedientiam absque noxa dimissus, ad Italicam expeditionem sua roborâ spondit (9); graviora forsitan passurus, nisi pontifex ob Rogerii Siculi metum totis viribus urgens expeditionem, conciliandis principibus omne studium impendisset (10). Chunradus autem Fridericum fratrem e quinque mensium intervallo secutus, neque easdem penitus veniæ leges, neque eandem etiam cum illo sortem habuisse videtur. Atque is regem quidem in plena Mulhusæ curia pariter supplex adivit, solutus in præsentia diris a Chunrado præsule Magdeburgico, sed majore cum facilitate in gratiam receptus, pristinae quasi dignationis favorem expertus est. Et enim ipsi Lotharius primum inter duces locum assignavit, omnia sua restituit, traditoque imperii vexillo regiæ proximum personæ ascivit (11). Cæterum Chunradus ad propositam expeditionem Italicam suam auxilium pollicitus, non modo integrum adduxit, sed imperatorem cum maxime principum consilio manumque fortiter adjuvit, ut omnino potius animi generosi stimuli, quam conscientia tanta officia censeantur. Itaque novem annorum immania bella, satis æqua conditione sopita, tandem conquieverunt, eo magis funesta reipublicæ Germanicæ, quo major certantium potentia, et perniciosius paci publicæ virorum exemplum.

§ VII. *Lotharii obitus; Chunradus rex Germanorum.*

Non diu piissimus imperator laborum commodis

(7) *Annal. Saxo*, ad ann. 1134.

(8) *Idem*, ad ann. 1135.

(9) *Ibid.*

(10) *Idem*, ad ann. 1136.

(11) *Annal. Bosoviens.*, ad ann. 1135 (ap. Ecard. *Corp. Hist. med. ævi*, t. I, p. 1011). *Gottfr. Viterbiens. Pantheon*, parte xvii (ap. Muratori, l. c., t. VII, p. 459). Landolph. *Mediol. l. c.*, c. 41. Non audiendus *Annalista Saxo* ad h. a. rerum tenorem adnotatione maligna conspurcans, prout manifesto in Suevos studio scripsisse agnoscitur.

(12) Die 3. Dec. 1137. *Othon. Frising. Chron.*, l. VII, c. 20. *Annal. Saxo* ad h. a. *Chron. Ursperg.* p. 278 med.

A et parta victoria fruebatur, mox ordinalis utcumque Germaniæ rebus Italiam iterum profectus, penates nunquam revisurus. Etenim senio gravis in ipso reditu morbo corripitur, atque nihilo secius cupidine patriæ festinans, in Tridentinæ vallis ignobili viculo mali viribus occumbit (12), maximum sui desiderium universis relinquens. Mortuo autem sine filiis Lothario, summam imperii spem et habebat et meditabatur Henricus ille Bavarus, qui præter sanguinis affinitatem et rerum in Italia gestarum famam insigni potentia eminens, defuncti favorem ac tradita regni insignia præ se ferebat (13). Sed idem fastu tumidissimus, cunctorum invidiam in expeditione Italica concitavit (14), adhuc ipsa potentia suspectus. Contra Chunradus ereptæ dignitatis miseratione, liberalissimis in pares et minores officiis, et auctoritate præsertim Trevirensis episcopi, quem amicissimum habuit, commendabatur. Nimirum vacante tunc sede Moguntina, cum infensissimus ille Stauffensium hostis Albertus paulo ante decesserat, rerum summa penes Trevirenses (15). Juvabant etiam Friderici fratris integerrima studia (16), propriaque Chunradi in rebus agendis dexteritas. Is enim gliscentibus inter Henricum Bavarum et Albertum Ursum Brandeburgicum simultatibus opportunissime usus, gravem in æmulum adversarium commoverat. Itaque convocatis per Trevirenses comitiis ad Confluentes (17), præsentibus Trevirorum ac Wormatiensium episcopis et cum ipso Chunrado fidissimo fratre Friderico, votis unanimis renuntiatur Chunradus rex Germanorum (18) adnitente modis omnibus Theodevino cardinali (19), patria Suevo (20), pontificis Innocentii II legato. Mox deductus Aquisgranum in divi Caroli sedem antiquo ritu elevatur (21), peragente sacrorum solemnibus prædicto Theodevino, dum Coloniensis adhuc pallio careret. Adeoque tandem post varios fortunæ casus et ingentes labores voti compos nobilissimus Chunradus, Augustam Stauffensium seriem faustis auspiciis inchoavit.

§ VIII. *Electio frustra impugnatur.*

Maximam, uti par erat, consternationem renuntius Henrico Saxona-Bavaro ejusque amicis incussit. Omnes illegitimam electionem et subreptam clamitare (22), multi quoque per Bavariam optimates, cum primis episcopus Salisburgensis, venerabi-

(13) *Otho Frising. De reb. gest. Friderici I*, l. I, c. 22.

(14) *Mascov.*, l. c., l. II, c. 2, p. 115.

(15) *Ibid.*

(16) *Otho Frising.*, l. c.

(17) Die 22 Febr. 1138.

(18) *Otho Frising. Chron.*, l. VII, c. 22.

(19) *Ibid.*

(20) *Chron. Luneburg.* ap. *Mascov.*, l. c., p. 117, n. 4.

(21) Die 6 Martii.

(22) *Otho Frising. Chron.*, l. VII, c. 22. *Annal. Saxo* ad ann. 1138.

lis senex, facta improbare, crescentibus per Saxo-
niam bellorum turbis. Rex autem Chunradus impe-
rium valide exercens, Bambergæ diem indicit, ibi-
que curiam celebrat festo Pentecostes. Conveniunt
plurimi Saxonie principes cum ipsa Richenza Au-
gusta, regemque metu salutant (23). Contra super-
bus Henricus et plerique Bavarie proceres adhuc
desiderantur (24). Quapropter Chunradus in me-
diam Baviarum diem ultra constituit, Ratisbonæ
celebrandum. Et hic quidem Salisburgensis ex re-
gni pace consultans, una cum aliis principibus viri
exemplum secutis, Chunradum regem adivit. Quem
dux Zaringie Chunradus in plena curia ad præ-
standum regi homagium ultro compellens, respon-
sum tulit: *Videte, domine dux, quia si plaustrum
essetis, boves præcurrere non dubitaretis. Inter me
et dominum regem sic causa determinabitur, ut nul-
lum nostri in hac causa curam habere sentiatis.* Rex
autem graviora virorum convicia reformidans, com-
motum ducem, aversa manu os ejus amice compri-
mens, a responsione compescuit, simul coram te-
status: *Nil ab episcopo se velle, nisi bonam volun-
tatem* (25). Quæ regis verecundia non modicum
universæ curiæ favorem excitans, clericorum præ-
sertim animos ad illum convertit. Atque etiam præ-
sens Henricus Bavarus, jam nunc de suis omnino,
spe regni posita, sollicitus, magnisque promissis
illectus, insignia tradit (26). Cum autem de diver-
sis utrinque conditionibus non conveniret, proro-
gato die Vindelicorum Augustam, curia dimittitur
Nimirum receptis, quæ magni semper momenti fie-
bant, regni insignibus, jam in alia quæque mentem
intendens, parum de pace Chunradus cogitasse vi-
detur.

§ IX. *Desertum negotium, Henricus proscriptus.*

Ancipitem valde ac periculosam fore pactionem,
ipsa rerum natura portendebat, tum vero calamita-
tum recens memoria, perpetua belli scintilla. Et
Henricus quidem Bavarus regem Augustam insecu-
tus, cum numerosa satis militum copia, non pro-
cul ab urbe, Licum flumen insedit; rex intra mœ-
nia pacatus agebat (27). Frequentes utrinque nun-
tii ac mediatores ambulare, neutro paciscentium
alteri condonante. Quippe Chunradus nonnulla du-
cis beneficia reclamabat a Lothario concessa, quæ
cum Henricus minaciter pernegaret, rex viri consi-
liis ac loci rationibus diffidens, et fratris exemplo
territus, abrupto negotio ex urbe noctu discedit,

(23) Otho Frising., l. c. c. 23. *Annal. Bosoviens.*
ad h. a. p. 1012; cf. Mascov. l. c. p. 119, n. *

(24) Dodechinus ad ann. 1138, p. 472.

(25) Vita Chunradi episc. Salisb. cap. 4.

(26) Otho Frising. l. c.

(27) Chron. Ursp., p. 279.

(28) Otho Frising., *Chron.*, l. vii, c. 23.

(29) *Annal. Saxo* ad ann. 1139. Nimirum insignis
inter curiam privatam et plenam seu solemnem diffe-
rentia et omnino diversa utriusque auctoritas. Illa
regem comitabatur, in hac publice tractata negotia
et certa principum munera.

(30) Otho Frising., *Chron.*, l. vii, c. 25.

A cum paucis fidelibus Franconiam contendens. Mox
celebrata Wirceburgi curia Henricus subito pro-
scribitur, sane præcipiti nimis iudicio, nec illo
rege condigno. Chunradus autem posthabita regni
et majestate et salute, tantum animo indulgens, in
proxima statim curia Goslariensi Saxonie ducatum
Alberto Brandenburgico, Henrici acerrimo hosti, in-
deque Baviarum profectus, ejus terræ ducatum ute-
rino fratri, Leopoldo V marchioni Austriaco adju-
dicavit (28). Huic autem regis violentiæ paucis-
simi principes accesserant, ut curiæ præsertim
Goslariæ et Quedlinburgi pene priviæ censerentur
(29).

§ X. *Bellum Saxona-Bavaricum; pugna ad
Weinsberg.*

B Traditum utrique principi ducatum Leopoldus
Austriacus (30) et Albertus Brandenburgicus nil mo-
rantes occuparunt. Et hic quidem præcupidus no-
væ dignitatis, late per Saxoniam armis grassabatur,
neque suscepta solum jura, sed quoslibet Lotharii
fideles potestati vindicaturus (31). Pridem ille, mor-
tuo statim imperatore, cum Henrico Bavaro de Sa-
xonie ducatu ex jure hæreditario disceptans, et a
plurimis ejus amicis, ipsaque Augusta Richenza,
junctis viribus impugnatus, prælio victor discesse-
rat (32). Jam vero sæviores longe motus per Ger-
maniam efferbuerunt, et quæ secundis minus cla-
ruerat, in adversis emicuit Henrici virtus. Etenim
e paucis, qui viri fortunæ steterant, non nisi qua-
tuor assumptis, in Saxoniam contendit, reliquis spe-
cie peregrinationis variis itineribus secutis. Atque
cum his Albertum Brandenburgicum repentino ador-
tus, direptis plurimis ejus castris, toto ducatu bre-
viter dejectum ad regem confugere compulit. Tum
ipsum quoque Chunradum cum exercitu superve-
nientem, ostenso fortiter prælio, ad inducias com-
movit (33). Potissima in eo negotio Trevirensis au-
ctoritas, et ingeniosa viri solertia callidi temporum
et morum. Is enim regi cum viginti millibus adfu-
turum se promiserat, non nisi quingentos adducens,
cum infinitis eduliorum fereulis et triginta vini carra-
tis, quæ liberaliter principibus erogans, negotium
facile conduxit, et sine sanguine debellavit. *Per-
pendit enim plus conferre ad victoriam atque ad ani-
mos accendendos virorum vini copiam, et aliorum
victualium, quam multa millia famelicorum* (34).
Henricus autem restitutus in Saxoniam rebus, inde
Baviarum medians, subita morte exstinguitur (35),

(31) Helmold. *Chron. Slavon.*, l. i, c. 54.

(32) *Annal. Saxo* ad ann. 1138.

(33) *Chron. Ursp.*, p. 279 sq. Otho Fris. c. 25.
Helmold. c. 56.

(34) *Gesta archiepiscop. Trevirens.*, ap. Martene
et Durand., tom. IV, p. 200.

(35) Beneficium innuit *Annalista Saxo* ad ann.
1139, nullo æqualium confirmante suspectum viri
testimonium. Etenim duobus fere sæculis recentius
Chronicon Montis Sereni, neque majoris omnino
ponderis, quæ ex Fabricii adnotat. petit Hahnus
(*Reichshist.* III, 210.)

egregiam sui memoriam summumque filioli favorem apud Saxonas relinquens. Leves et vani Brandeburgici conatus præ populorum amore, studiisque prudentissimis archiepiscopi Magdeburgensis necessitudine juncti (36). Bavariam porro Henrici frater commendatam tutabatur, nobilissimus ille Guelphus, bellorum gloria et virtutibus inter principes insignis, Tubingæ comes Palatinus, et potens terrarum per Sueviam et ad Rhenum uxorio titulo hæredis Utæ filix Godefridi comitis de Calwe, Palatini Tubingensis. Et Leopoldum quidem Austriacum Guelphus feliciter profligavit (37), bellumque fortiter sustinuit Rogerii Siculi præsertim pecuniis, et Geisæ Pannoniæ regis adjutus, utroque domi Chunradum implicaturo (38). Jamque et regem ultro aggressus, Weinsbergæ castrum oppugnantem, infaustis avibus dimicavit, victus fugatusque celeberrima illa pugna, gentilitiis partium signis Germaniæ fastis memorabili (39). Nimirum corrupta significatione factionum penitus diversarum ea vocabula invaluerunt, reipublicæ paci tandiu funesta (40): Neque etiam minus famosa ipsius castris secuta deditio, feminarum egregio facinore, regis iram eludente. Laudatur et nobile Chunradi responsum: *Regum fidem immutabilem* (41). Scilicet publice regem decere, quæ privatim negligantur.

§ XI. *Saxonia Guelphis vindicata; profectio Italica impedita; sædus cum Byzantinis; bellum Stauffense-Zaringicum.*

Earum ad Saxonas ea victoria, quos ad sua vota perducere rex adhuc frustra laborabat; seissis nuperrime Wirceburgi comitis (42): quid enim vel arma vel artes concordibus populis? Igitur opportunum Austriaci funus, nulla prole relicta (42*). Ducatus Henrico fratri confertur, conciliato cum Henrici superbi vidua Gertrude connubio. Saxonia pactis asseritur Henrico puero, Superbi filio, Leonis elogio postmodum insigni; renuntiat idem suis in Bavariam juribus, consilio matris inductus (43). Albertus autem Brandeburgicus, a Moguntino persuasus, ducis Saxonæ dimisso titulo in vet. Marchiam restituitur recipiens una, quæ bello amiserat. Celebratæ confestim nuptiæ præsentis curia, regio sumptu et apparatu, tantoque hilarior lætitia publica, quanto tristior utriusque domus longa discordia. Non ita cum Guelpho, qui pertinaciter jus in Bavariam hæreditarium causatus, bellum ac sedi-

ationes hinc inde transferens, perpetuas movere turbas mavortio studio perseverabat (44).

Rex autem de suscipienda imperii corona serio cogitans, ipsisque ab Italis, præcipue Venetis, Rogerii metu invitatus, ambigua pontificis cum illo Siculo compositione deterretur; qui tamen solemnii legatione placare virum non distulit (45). Inter legatos Theodevinus, probato studio charus, et celebratissimus ille Bernardus abbas Clarævallensis, Tunc rex propositum resumere, legatos papæ destinare, qui de negotiis convenirent. Nuper et sædus renovatum (46) cum Joanne Byzantino, desponsata simul reginæ sorore Manuelli Comneno, Joannis filio. Fuit ista Bertha C. de Sulzbach, dilectissima Chunrado regi ac pro filia omnino habita (47), Græcis Eirene vocata; cæterum formæ venustate summisque ingenii dotibus, adeoque Græcorum litteris, scriptoribus laudatissima. Proinde rerum Germanicarum, illa superstiti, apud Byzantinos magna prosperitas et uberrima commoda, dum patriam incorrupto semper favore prosequeretur, et nobilissimo studio utriusque aulae amicitiam fovaret.

Interea magis magisque res Italicorum turbantur, præliantibus invicem civitatibus plurimis, urbe Romana, post mortuum Innocentium, factionibus agitata. Harum potissima pars et auctor Arnoldus Brixienis, Abælardi famosus discipulus; homo subtilis ingenii, litterarum egregie peritus et incorruptæ, quin adeo austeræ conversationis (48). Hic in lascivos clericorum mores et monachorum luxuriam invecus, ingenti coronarum plausu ubicunque excipitur. Eoque gaudens popularibus auribus, dogmatum capita proferre: *Nil proprium cleri Scripturæ sacra tenore, nulla potestas sæcularis, non certi redditus, nedum affluentes; vivendum caste piorem eleemosynis, vitandas honorum ambitiones, omnino terrenis abstinentum expletis sacrorum officiiis.* Tum vero hortari populum ad sua jura capessenda, lectisque magistratibus antiquo ordine administranda, depulsis Ecclesiæ præposituris, adeoque restrictis imperii regalibus. Inde stupenda rerum conversio, clericorum odia, persecutiones et cædes (49), tandemque, ut opes quidem ferebant, Romæ priscae ludibria (50). Sollicitatus et pontificum et populi crebris epistolis (51) certatim invicem accusantibus, prudenter in medio sese rex continuit, per litteras, missos atque diplomata re-

(36) Mascov., l. c., p. 125, n. *

(37) Monach. Weingart., c. 43.

(38) Godefr. Viterbiens., k. c. p. Monach. Weingart., l. c.

(39 bis.) Die festo S. Thomæ seu 24 Dec. 1140. Otho Fris. l. c. Trithemii l. c.

(40) Mascov., l. c., p. 141.

(41) Chron. S. Pant. (l. c. p. 951).

(42) Mascov., l. c.

(42*) Mense Oct. 1141. Chron. Mellic. ad h. a.

(43) Otho Fris., l. c. Dodechinus, ad ann. 1142. Chron. reg. S. Pant., l. c.

(44) Otho Fris., l. c. Trithem. l. c. ad ann. 1142, p. 410.

(45) Trithem., l. c., p. 411.

(46) Pridem a Lothario percussum. *Annal. Saxo* ad ann. 1135.

(47) *Epist. Guibaldi abbat.*, n. 188, l. c., p. 575.

(48) Bernardi Clarævall. *epist.* 195 (ed. Mabill. Paris, 1690).

(49) Otho Frising., *Chron.*, l. vii, c. 31. Idem *De reb. gest. Frid. I.*, l. ii, c. 28, cf. Guibaldi *epist.* n. 211, 212, 213 et passim p. 396 sqq.

(50) Serio nimis ea tractantem invenio cl. Simonde Sismondi *Hist. des républ. Italiennes*, t. II, p. 34 ss.

(51) V. n. 1.

qui pandens majestatem. Neque enim pontificum A
tuta fides, neque etiam populi vanæ penitus quere-
læ; ipsa Bernardi abbatis ingrata facundia (52).
Nihilominus Romanæ sedis privilegia, post brevem
curiæ suspensionem, episcoporum præsertim ope,
servato tenore confirmantur.

Detinebant etiam profecturum domestici motus,
vicina negotia. Bellum atrox inter Trevirensis et
Henricum Namurci comitem; graves Hungariæ
principum et Poloniæ contentiones; utriusque reges
exsules ad imperium confugientes. Hæc inter arma
quoque gentilitia in Chunradum Zaringiæ ducem.
Gliscebat vetus principum simultas, ex quo Sueviæ
ducatus, Zaringensibus primum violenta fraude
subreptus, deinceps bello extortus, fortunæ Stauf-
fensium obtigerat. Invisa mutuo vicina potestas,
manifesta pro Guelphis Zaringensium studia, eaque
recens in Chunradum adversa (53). Jam vero Fri-
dericus junior, Sueviæ dux et post imperator,
sumpto cingulo militari quærendæ laudis cupidis-
simus, non ita pridem edito in Bavaria splendido
tirocinio, Chunradum Zaringiæ ducem adortus,
fortissimum atque ditissimum gemina ditioe prin-
cipem, expugnatis firmissimis belli præsiidiis, ipso-
que castro gentilitio, regis misericordiam implorare
coegit (54). Causa præcipua non liquet (55), neque
ea sollicite nimis inquirenda ratione temporum,
ubi nuda sæpissime pugnandi libido (56) in prælia
viros moveret.

§ XII. *Expeditio Chunradi sacra.*

Subitus illa tempestate terror Christianum orbem
pervaserat ex crudelissimo Edessæ urbis in Palæ-
stina excidio (57). Prævalentium hæc orsa per Asiam
Turcorum, prolatique ad Latinorum fines recentis
imperii. Jamque in extremis videri Hierosolymæ
regnum, tot millium generoso sanguine et labo-
ribus partum. Hostis formidinem, ut solent, extu-
lerant fama, longinquitas, auxilii desiderium. Hi:c
ingens omnium metus et miseratio rerum, de die
novissima trepidatio (58). Tunc autem prima Fran-

(52) Nimium quippe pontificum auctoritati suis-
que affectibus indulgens, damnare temere solebat
ac inconsiderate perstringere, quæcunque displice-
bant; acerrimus Abælardi ac Arnoldi hostis, videsis
*P. Abælardi Apologeticum contra Bernard. abbat. Clä-
ravall. (Abæl. et Heloysæ Opp., Paris, 1616, 4, p.
302 sqq.); cf. Guil. Godelli Chron. ad ann. 1137, ap.
Bouquet, t. XIII, p. 675, Bernardi Cläravall. epist.,
n. 189, 195, 196. Cf. Epist. ad Cæs., n. 244, quam
quidem minus apte in Roger. Siculum scriptam in-
telligit cl. Mascov., l. c. p. 156.*

(53) Schœpflin, *Hist. Zar. Bad.*, t. I, p. 167.

(54) Otho Frising., *De reb. gest. Frid.*, l. I,
c. 25, 26.

(55) Non liquet et tempus; at recte notatur cl.
Mascovio Schœpflini lapsus, qui nota quadam mar-
ginali deceptus, annum 1138 consignat. Schœpflin,
l. c., cf. Mascov., l. c., p. 175.

(56) Ita eundem Fridericum in ipsum regem
avunculum arma Guelpho sociasse legimus. *Chron.
reg. S. Pantaleon.* ad ann. 1143, p. 931 sq.

(57) Guil. Tyrius *Hist. belli sacri*, l. xvi, c. 4, 5.

corum in militiam vota (59) pro nobili gentis ala-
critate; stimulabat et ipsum regem privata religio.
Neque minora summi pontificis Eugenii studia, per
litteras ac legatos ubique principes excitantis, dum
ipsum coram sollicitaturum (60) turbæ domesticæ
præpedirent. Negotii cardines agitabat Bernardus
abbas Cläravallensis, per universum Occidentem
vir potentissimæ auctoritatis, ad commovendos
ducendosque mortalium animos omnino composi-
tus (61). Atque ille quidem in Gallia rebus mirifice
expeditis, altioris consilii plenus, in Germaniam
ascendit, ibique regem primum ad Francofurtum
secreto conveniens (62), dum alienum adverteret,
prudenter dissimulat: *Non esse*, dicens, *parvitatibus*
sua, importunius instare regiæ majestati. Eoque
discedens, aliquanto Constantiæ moratur, deinde
subito converso itinere, Chunradum Spiræ rursus
adoritur, eumque futuræ veluti cladis quodam præ-
sagio oblucentem spiritualibus armis ad respon-
sum compellit: *Deliberaturum se cum principibus.*
Tum vero paucos post dies, inter media missarum
solemnia, impetu quasi repentino in verba solutus,
omnesque facundiæ nervos intendens adeo per-
culsit præsentium animos, ut rex in lacrymas effu-
sus confestim vota nuncuparet, ac porrecto per
abbatem coram altari vexillo, continuo cruce si-
gnaretur, una cum Friderico nepote, mox Romano-
rum imperatore, principumque et nobilium nume-
rosissimo agmine, regis exemplum imitantium (63).

C Non præsens in curia fortissimus Guelphus, ipsa
Dominicæ nativitatis nocte cum aliis quibusdam
nobilibus in proprio castro Bitengau crucem susce-
perat (64). Per Germaniam autem innumerabile
vulgus, audito rumore, confluit, per abbatem
Eboracensem signandum, cui Bernardus operam
delegarat. Ægerrime tulit regis frater, Fridericus
dux Sueviæ, filium cruce signatum, quippe inva-
lidæ senectutis unicum solatium juvenem, et fami-
liæ robur. Atque a Bernardo quidem visitatus et
benedictione repletus, tamen ipse orbitatis dolo-

Auctar. Gemblac. ad ann. 1146 (ap. Bouquet, *SS.
rer. Gall.*, t. XIII, p. 273).

(58) *Annal. Bosov.*, ad ann. 1147 (l. c., p. 1013).

(59) *Sugerii abbat. Epist.*, ap. Mascov., p. 185.

D (60) Guil. Nangis *Chron.* ad ann. 1143 (1145) in
d'Achery *Spicil. edit. noviss.*, t. III.

(61) *Oratorem eum non immerito dixerim, qui a
rhetoribus definitur: vir bonus, dicendi peritus. Si-
quidem vir ille bonus longo eremi squalore, et jejuniis
ac pallore confectus, et in quamdam spiritualis formæ
tenuitatem redactus, prius persuadet visus, quam
auditus, etc.* Guibaldi abbat., epist. 147 (l. c.,
p. 339).

(62) Primum istud colloquium nonnullos scri-
ptores induxit, ut regem Francofurti cruce signa-
tum falso perscriberent, e. g. Bern. Guido *De ori-
gine Francorum regum et Chron. Turon.* (Bouquet,
l. c., t. XII, p. 251, 473).

(63) *Vita S. Bernardi*, l. vi, *De miraculis*, n. 15
(ap. Bouquet, t. XIV, p. 378). Cf. Otho Frising.
De reb. gest. Frid., l. I, c. 39. Roberti de Monte
append. ad Sigebert. Gemblac. ad ann. 1146.

(64) Otho Frising., c. 40.

rem non sustinens, brevi mortem occubuit (65). Notabiles præterea pontificis astus, qui comperta regis devotione et Germanorum securus, amice virum increpabat, quod inconsulto se (66) rem tanti momenti assumpserit (67): nimirum nactus occasionem vel impunis arrogantiae, vel certe vitandæ accusationis. Denique Saxonæ, ut Francos semper perosi, societate abstinebant, ipsi quidem, ne studiorum gloria cederent, in proximos Christianorum hostes, Obotritas Leuticiosque, scilicet Slavos, moventes (68), adeoque diversa cum Francis signorum figura (69).

Chunradus antequam pergeret, Henricum filium creari in regem curat, nullo principum refragante; mox Aquisgrani coronatum imperii socium constituit (70), scilicet publice simul atque privatim de regno prospiciens. Adolescentulo necdum idoneo Henricus archiepiscopus Moguntinus ex more consilium et auctoritas adjungitur, una cum abbate Corbeiensi Guibaldo (71), celeberrimo sæculi viro, quatuor ab Henrico V, imperatorum in regni negotiis arbitro. Ipsa infausta nimis expeditio, quamvis immensæ regum copiæ, ut LXX. M. tantum loricatorum, præter pedestrium calorumque multitudines, uterque exercitus æstimaretur (72), e quibus paucissimi reversi. Chunradus maximam partem Constantinopoli degebat, sive pudore minuti exercitus, sive principum crebris discordiis, præterea lapsa quoque valetudine (73). Nobile tamen facinus et insigne fortitudinis documentum rex ad Damascum edidit, per laborantes medias Francorum turmas cum suis Teutonibus in Turcorum aciem irrumpens, eosque perterritos in fugam conjiciens, in quo certamine barbari militis caput, cum dextra scapula uno ictu amputatum, victoriæ signum reportavit (74). Cæterum opus penitus destitutum; et cum dedecore discessum. Inde non modica Bernardi invidia, qui quidem pontificem ostendebat (75). Neque etiam vana prorsus suspicio, papam Eugenium familiæ Cisterciensi laudem quæsisse, Bernardi studiis adjutum. Etenim uterque ejusdem regulæ, Bernardi opera pridem restitutæ (76); atque ipsi postmodo Cistercienses novæ expeditionis propositum totis viribus repressere (77). Solum et unicum dispendiorum solatium plurimorum principum et expeditionis favorem ab armis abstinere-

Atur, adeoque tristes præliorum tempestates tristiori remedio interdum quiescerent.

§ XIII. *Chunradi reditus, novissima gesta et obitus.*

Vix autem ad propria reversum regem gravissimæ lites exceperunt. Nimirum Guelphus ille Bavarus in expeditione comes et familiariter habitus, adeoque donis cumulatus (78), pro gratia damna moliri. Discesserat a rege Hierosolymæ, dum in Damascum hic accingeretur, domumque revertens specie valetudinis, in transitu Siculum salutatur, honorifice tractatus et pecuniis auctus, ut in regem conspiraret. Eoque Romam profectus in Germaniam contendit, perfidiam opere testaturus. Intercepti Romæ famuli a quibusdam senatorii ordinis asseclis manifesta proditoris indicia dederunt, repertis Rogerii litteris, Guelphum Friderico Sueviæ duci, Henrico Saxonæ, Conrado duci Zaringensi ejusque filio Bertholdo (IV) voluntatis conscium commendantibus (79). Neque omnino latuere consilia regem adhuc in Græcia detentum; quippe ducem Fridericum nepotem, cui plurimum deferrebat, in Germaniam præmissit, ut pacem publicam tueretur contra Guelphi conatus (80). Forsitan ipsum ille Fridericum perspexerat, ac honorabili mandato juvenis animum tentabat. Certe reditum Chunradi res ea quam maxime urgebat (81), cum non de pace solum, sed etiam de regno versari quæstio videretur. Nec longe distulit hostilia Guelphus, Egram castrum regis peculiare rapto bello assiliens. At male nactus occasionem, ab Henrico Chunradi filio, Germaniæ rege, gloriosa pugna profligatur, Guibaldi consilio proscribendus, nisi Fridericus Sueviæ dux componendo dissidio ambiguum operam obtulisset (82).

Propius quoque regem tangere videbatur Henrici Saxonæ resumpta quæstio de Bavarici ducatu. Statim ille defuncta matre Gertrude Bavariam, Austriaco marito pactione concessam, reposcere, quem tunc, instante expeditione sacra, Chunradus blande allocutum, differre causam induxit (83). Jam vero rursus insistens in Sueviam concesserat, socii Chunradi Zaringiæ ducis potentia fretus (84). Contra rex vim prohibere, quæstioni diem indicere; de eventu non liquet. Mox autem Alberti Brandeburgici consiliis rex in Saxoniam movens,

(65) Otho Frising., c. 59.

(66) Bernardus ex jussu pontificis expeditionem urgebat. *Gesta abbat. Lobiens* (d'Achery, *Spicil.*, t. II, p. 754).

(67) Guibald., epist. 20, p. 205.

(68) Helmold, *Chron. Slavor.*, c. 63.

(69) Nimirum crucem non assutam subiecta rota protendebant. Otho Fris., c. 40.

(70) *Ibid.*, c. 43.

(71) Guibaldi Corbeiens., epist. 99, 30, 31, l. c., p. 268, 212.

(72) Guil. Tyrius, *Hist. belli sacri*, l. xvi, c. 22.

(73) *Epist. Chunradi regis ad Guibald. abbat.*, l. c., p. 252 sq.

(74) *Gest. Lud. reg.*, c. 22 (ap. Masc., l. c., p. 225).

(75) Otho Fris., c. 60. *Gaufredi Vita S. Bernardi*, l. III, c. 4, § 9.

(76) *Gesta abbat. Lobiens.*, l. c.

(77) Otho Fris., c. 29, 42.

(78) *Chron. Ursp.*, l. c., p. 280 sq. *Chunradi regis epist. ad imper. Græc.* inter Guibald., n. 188, p. 377.

(79) *Joannis notarii Chunradi regis tunc sorte Romæ morati ad Guibaldum epist.*, n. 239, p. 423.

(80) Otho Frising., l. c., c. 59.

(81) *Chunradi epist.* cit.

(82) *Chron. Ursp.*, p. 281.

(83) Otho Frising., l. c., c. 43.

(84) *Mascov.*, l. c., p. 280.

Henricum ad propria recurrere compulit, ipso A
superstite voto neutiquam petiturum.

Sed neque etiamnum devicto Guelpho, repulso
Saxona, Bavarix demum arma conticuere, suborta
gravi contentione palatinorum Bavarix comitum
Othonum cum episcopo Ratisbonensi, quem pater
una cum filiis infestis armis premebat. Antiquis-
simum Othonum genus ab Arnulfo deducitur, Hen-
rico I, et Othone M. Imp. Bavarix ducatum occu-
pante. Fertur ea tempestate quidam comes Schi-
rensis ex Bojaria, sævam Hunnorum gentem in
imperium evocasse (85), nobilissima Othonis M.
victoria deletam. Comes ab Hunnis enecatus in
cladis ultionem. Tum vero bona direpta et in fiscum
redacta, partim ecclesiis divisa, partim hæredibus
relicta cum castro Schirensi. Postmodum a castro B
Wittelsbach, ab Othone III Schirensi sæculo XI
ædificato (86), pro ejus ævi consuetudine, gentis
novum cognomen; manente cognato in clerum
odio (87). Nunc autem episcopi partes amplexo
rege, palatinus proscriptus et ob idione Kelheimii
castri territus, dato obside altero filio Othone,
Chunradi fidem implorabat (88). Hic ille est Otho,
Bavarix comes palatinus, Friderici I, imperatoris
regno summis virtutibus illustratus, qui tandem
accepto Bavarix ducatu, laudatissimi nominis me-
moriam in augustissimos Bavarix reges perenni
stirpe transmisit.

Inter maximas demum Chunradi curas Italica
expeditio, variis adhuc negotiis, et expeditione C
præsertim sacra, impedita. Jam vero dum litteris,
legationibus omnique studii diligentia urgetur pro-
positum, inopinata regis morte spes regni gemina
destituta. Concesserat ille Bambergam, ibi curiam
celebraturus, exspectans reduces ab Italia legatos,
qui modo Spiram intrantes tristissimum nuntium
offendunt. Ossa gentilitiæ Loricensi sepulturæ in-
ferenda Bamberga sibi detinebat, juxta divi Hen-
rici imp. tumulum regio cultu recondita (89). Fue-
rat Chunradus vir simplex et probus, haud ab que
nativo quodam acumine, sed litterarum omnino
rudis, eoque consilio minus quam armis pollens.
Cæterum summa in illo comitas, et forma regem
late ostentans (90). Henrico filio Germanor. rege D
jam ante defuncto, filius unicus patri superstes,
Fridericus adolescentulus, mox Sueviæ dux inter
principes nobilis, dictus de Rothenburg a castro
in sedem delecto. Hic dum in Tuscia moraretur
expeditionis Italicæ comes, una cum plurimis pro-
ceribus pestis contagio abreptus Romæ extingui-

tur (91), Ebraci Franconiæ sepultus (92). Cum
uxore Richenza Henrici Leonis Sax. ducis unica
filia, filium itidem adhuc unicum habuerat in
cunis mortuum, ut adeo tota Chunradi progenies
in ipso defecerit.

Et hæc quidem de primis Stauffensium satis
paulo fusius enarravimus, quippe semel dicenda;
reliqua strictiori stylo prosequimur, probationibus
videlicet notarum volumini digestis.

§ XIV. *Fridericus dux Sueviæ, Germanorum rex.
Ejus electio, indoles, et regni auspicia.*

Chunradus morti jam proximus, et considerato
imperii statu de filio parvulo veluti desperans, ac-
citum nepotem Fridericum ducem, traditis coram
regalibus, in successorem commendabat. Nec de-
stituta voti auctoritas, dum sextodecimo fere a
ejus obitu die Fridericus omnium omnino suffra-
giis, Francofurti in regem eligeretur. Inde post bi-
duum, dimissa curia acceptisque procerum homa-
giis. Aquisgranum profectus, in divi Caroli augus-
tam sedem, successor dignissimus, elevatur. Paca-
tum et breve electionis negotium præterea multa
juvant. Mortui recens Chunradi favor, Friderici
duplex cum potentissimis regni familiis affinitas,
eoque fausta pacis auguria; tum etiam privatae
cum Guelpho et Saxona necessitudines, Guibaldi
abbatis validissima studia, denique ducis eximix
dotes. Nimirum certa facinorum fama, mentis et
animi corporisque vigor, prudentia rerum ætatem
exsuperans, formæ venustas ac dignitas, gratia
morum et gravitas insignis; cuncta regem imperii
gloriam in juvene heroe pollicebantur.

Et sane majorem a summo Carolo neque Ger-
mania adhuc, nec ulla terra conspexerat, qui primo
statim regni decennio aliorum vitam emensus, uni-
versis orbis nationibus verendam imperii majesta-
tem suis virtutibus effecit. Atque ut alii ante im-
peratores non nisi vagam sæpe gestorum normam,
pro rebus enatis, observabant, hic ille constantem
regni tenorem, per maxima impedimentorum dis-
crimina, mente immota direxit. Quapropter excelso
plane exemplo comparandus, in hoc forte antepo-
nendus, quod difficiliore longe adversarios, nec
illos bello solum et fortitudine, sed artibus et pru-
dentia superandos invenerit. Videtur autem consi-
liorum summam in hæcce quatuor conjecisse:
supremam et absolutam imperii majestatem, eam-
que forte hæreditariam; justam regni et sacerdotii
invicem rationem; vindicatam imperio Italiam, ac

(85) Indicari videtur Hermannus cognomine Pu-
sillus Arnulphi filius, cui uxor Hungarica, nimirum
Agnes Geisæ regis soror, fuisse vulgo creditur.
Tolner, *Hist. Palat.*, p. 197.

(86) Tolner, l. c., p. 267.

(87) Otho Frising., *Chron.*, l. vi, c. 20. Notabilis
in isto chronici loco dictorum mutatio cl. Pithæo
indicata. Vulgares Chronici editiones nil nisi diras
auctoris in Schirensium familiam exhibent, contra

codici Pithæo viso, mira tenoris diversitate, pala-
tinorum æqualium egregiæ laudes appositæ.

(88) Otho Fris., *De reb. gest. Frid.* I, l. 1, c. 63.

(89) Otho Fris., c. 63.

(90) *Gesta Ludovici VII, Fr. regis*, c. 27, Gui-
lelm. Tyrius, l. xvii, c. 8.

(91) A. 1167. Otho S. Blasian., c. 20.

(92) Gropp., *Monum. sepulcr. Eccl. Ebrac.*, p. 67.

denique publicam Germaniæ pacem, repressa potenter armorum licentia.

§ XV. *Novi regis erga patriam studia.*

Antiquissima Friderico cura, principum gratiam promereri, componere veteres parentum lites, atque sublatis bellorum scintillis potentum animos reconciliare. Primam igitur Baviaræ rebus diligentiam adhibuit, dicto die Henrico Austriaco. Hic autem, dum adhuc tertio monitus, pertinaciter recusaret, Henrico Saxonæ Leoni, post assiduas viri sollicitationes, ducatus adjudicatur, tradita brevi Ratisbona, plurimisque proceribus in ejus jura adactis. Nec tamen cessit Austriacus, Friderici securus, nimirum fretus verecundia augusti nepotis. Et haud inepte prospexerat, siquidem resumpto mox negotio Fridericus ultro processit adventanti, datisque amplissimis (93) privilegiis et novi ducatus honoribus, ingenti curiæ gratulatione causam gravissimam tandem expedivit. Præcesserat compositio inter æmulos Henricum Leonem et Albertum Brandeburgicum; alia sequebatur inter Austriacum et Othonem episcopum Frisingensem. Inde gratissima Leonis voluntas, Italiciæ regis expeditioni præcipuo robore adfuturi. Sed etiam regis mutua liberalitas, Henrico totum Utonis comitatum sponte deferentis. Contra præsens turbatorum pœna, Arnoldi præsulis Moguntinensis et Hermanni comitis palatini ignominia testata. Portare canem palatinum cum sociis, et ægre tantum parci episcopo, territi proceres spectaverunt. Præterea assidua in regno itinera, et oculus paci quocunque invigilans; direpta prædonum nobilium castra, sumpta in plurimis severa supplicia. Abolitis denique teloneorum usurpationibus insigniter auctæ commerciorum utilitates.

§ XVI. *Italiae status, Friderici proposita.*

Totam deinde regis virtutem Italiae regnum occupabat, vix adhuc nominatenus appellandum. Regnabat pontifex, regnabant civitates, regnabit Siculus. Scilicet imperatorum longinqua absentia, incuria, imbecillitate hæc triplex potestas succreverat, eaque ut invicem plerumque æmula, ita in regnum tamen una conspirans. Dilapsa potissima imperii jura, subrepta fisci regalia, ad tenuem fere cuncta memoriam obsoleta. Prima omnium Friderici in Siculum consilia et in urbem Mediolanum. Domesticis autem negotiis detentus, ad Græcorum imperatorem legatos dirigit, foedus in Siculum pacturos, proposito simul matrimonio inter regem et Manuelis filiam. Nimirum perspexerat pridem Rogerii studia, et novimus ejusdem litteris Friderico Guelphum olim commendatum. Jamque proscripti imperii fideles, violentiæ testes, Herbipoli suas injurias conquesti, indignationem commoverant; ne-

que mutata rerum facies, interea mortuo Rogerio, dum eadem moliretur filius, qui successerat, Guillelmus. Tum vero cum maxime Mediolanensium tumores offenderant, et sane præcipitem regis iram, Constantiæ proditam, post eventus probavit. Cum pontifice Eugenio III leve discidium exortum ob regni jura destinatus custodita in electione Magdeburgensi, secuta mox conventionem antiquatam. Deinceps missis a pontifice legatis Moguntinus amoveatur, brevi Mindensis et Eistettensis, et hactenus ex regis assensu; dum autem licentius agerent legati, adeoque Magdeburgense negotium revocarent, statim prohibiti, excedere regno jubentur. Inciderat forte pontificis obitus, cui Anastasius suffectus, natione Romanus. Cum illo pacatum omnino, sed et perbreve tempus. Post menses XIV defuncto succedit Adrianus, natione Anglus, hujus nominis IV. Hunc a vilissimis initiis ad summum honorum fastigium excelsa indoles evexerat, ingenio grandem, majorem animo, sed durum, tristem, fortuna tumidum.

Jamque Fridericus, appropinquante condicto tempore anno regni sui tertio circa principium mensis Octobris (quippe Germanis commodissimi), collecto ad Augustam exercitu in Italiam movet, ex eventuum potius consiliis, quam præmeditate rem acturus, certis utenque studiorum propositis. Igitur primo statim adventu civitatum injuriis exceptus, potentibus arma tantum et iram ostendit, afflictis minoribus; in id potissimum incumbens, ut insigni aliquo facinore clarus Romam victor accederet. Eoque punitis in itinere quarundam tumoribus, et ordinata castrorum disciplina, Terdonam urbem aggreditur, Ligurum (94) sociam, pollentem opibus, tutamine moenium ac foedere fretam. Hanc Papiensium præsertim studiis, post validissimam defensionem, nec sine gravibus obsidentium damnis, in potestatem redactam, terribili magis quam honesto severitatis exemplo, miserrimis civibus vix tantum vita donatis, diripiendam militibus tradit, postea flammis perdelendam. Inde Papiam concedens per triduum splendidum triumphum agit, ab æmula civitate Terdonensium cladi potius et Ligurum injuriæ, quam ipsi regi exhibitum. Susceptam autem Placentiæ obsidionem, auxiliis Ligurum difficilem, rex moræ impatiens relinquit, adulto jam vere ad urbem Romam coronamque imperii mente et viribus conversus.

Adventu subito commotus pontifex legatos obviam dirigit, regis animum exploraturos; ipse diffidens Romanorum studiis Urbium secesserat. In causa Arnoldus Brixiensis, quem Innocentio defuncto reversum Romam memoravimus. Hunc in Eugenium et Anastasium favore publico tutatum, opportunissimo pridem remedio Adrianus depulerat. Quippe

(93) Injusta de documenti fide ill. Bunavii dubia (*Leben und Thaten K. Friedr. I. S. 64 f.*) sustulit Neukenbergius. (*Gedanken v. Gebrauch des uralten*

teutschen burgerl. und Staatsrechts S. 113.)

(94) Hoc brevius scilicet, et concinno vocabulo Mediolanenses deinceps appellabimus.

sacris interdicta ad majorem hebdomadam vulgi religio trepidarat; placando pontifici desertus Arnoldus. Atque is Urbe profugus, cardinalis ejusdam insidiis captus et custodiæ traditus, mox Campanensium quorundam comitum ope liberatus, in vicinia latebat. Jam vero vehementior ex ipsa victoria pontificis timor: occulto hoste, ambiguo populo, instante cum exercitu novo et callido rege. Hinc omnium primum in mandatis de Arnoldi punitione. Annuat facile Fridericus, hominem ipsemet perosus in regni jura iniquum. Extortus miser a defensore, cleri vindictæ permittitur, qui quidem sanguinis abstinens, per urbis præfectum cremari curat. Nec tamen adhuc mutua fides, nisi receptis utrinque legatis. Tandem Viterbum procedere pontifex, regem in castris invisens. Pro dignitate reverenter exceptus, de stapia fertur litigasse; res prope discidium, ni coronæ Fridericus animi stimulos detulisset. Itaque Sutrium una profecti Romanorum magna verba crepantes: *Placere quiritibus, admitti regem, decretos imperii fasces, juret obsequium Urbi, quinque millia eroget multitudini in Capitolio acclamanti.* Prompta responsio, studiose singula diluens, et hæcenus infra regem. Nimirum videas paulo præstrictum nominis Romani specie factique stupore; quid? quod ex minaci legatorum discessu pene sollicitus et consilii inops, rei gerendæ summam pontifici, exercitus ductor, committeret. Ac sane laudabilis tunc apparuit Adriani fides, qui sua potissimum ope Fridericum Romam perductum, nil curans aditum discrimen, imperatorem coronavit. Namque immanem populi furorem peracta solemnia rescientis, consecuta repente pugna atrocissima ostendit. In hac ancipitem diu Germanorum victoriam haud parum femine juvarunt Romanæ, dum juvenum speciem depereuntes, hortatu et precibus suorum arma continerent. Spectata simul Henrici Leonis pro Cæsare virtus, et ingenua pontificis in utrumque voluntas. Investituram Altenburgensis episcopi, invito archiepiscopo Bremensi per Henricum instituti, potentissimo regis amico constanter pontifex pernegarat; jam vero in præmium devotionis ultro oblatum præsentem confestim ordinatione roboravit;

Cæterum nulla ex victoria commoda, quinimo Roma discedendum annonæ penuria. Tiburtinos cum urbis clavibus obvios, id molestissime ferenti papæ imperator subdidit, servatis nihilominus imperii juribus. Mox recreando militi, aeris inclementia afflicto, ad proximos Appenninos remota castra, vitalibus auris et artis quibuslibet utilitatibus fruitura. Indictam Fodri collationem dum fraudulenter facerent Spoletani, uno impetu excisa civitas, ipso cum militibus imperatore irruente. Brevi collectis ex rogo spoliis ad Anconam exercitus pergit, ubi Cæsar, auditis Græcorum legatis, in Siculum arma promissis auxiliis et grandis pecunia pe-

tentibus, adversa procerum voluntate, quamvis ipse paratissimus, differre propositum cogitur. Missi contra legati cum amicitiae tesseres, quos inter ipse nobilissimus Guibaldus abbas Corbeiensis. Jamque exercitus parte plurima dimissa, cum reliquis Cæsar Veronam proficiscitur, in contemptum paucitatis a civibus non solum urbe prohibitus, sed et insidiis petitus, quas iterum viri fortuna comes et palatini virtus Othonis, non sine gravi hostium injuria, feliciter profligavit.

Effluxo inter curas domesticas triennio Fridericus revertitur, locorum et hominum bene gnarus, præmeditato consilio, et cum exercitu C. M. armatorum. Ingentis apparatus potissima causa Mediolanum, quæ civitas, dudum rebellis, effrenata potentiae lascivia imperatorem provocarat. Atque ipsa culpæ conscia, belli molem prospiciens, et obsequium dedignata, rerum unicum præsidium in munatissima moenia civiumque virtutem, et immensas divitiarum opes contulerat. Vana superbiæ solatia, dum primo statim imperatoris adventu Brixiennum civitas, ob Ligurum sædus attrita, sinistrum omen ostenderet. Ipsum continuo Mediolanum, sociatis Italorum auxiliis, obsidione arctissima circumsesum; post pertinacissimos civium conatus, fame magis quam armis ad deditionem compellitur, multatum novem marcarum millibus, et acerbiori procul dubio supplicantium spectaculo. Sed brevis admodum triumphus; vix enim discesserat cum exercitu Cæsar, Italiæ negotiis intentus: ecce de novo consurgunt Ligures, et longe molestior ea seditio, non nisi post maxima bellorum discrimina urbis excidio vindicata.

Curarum proxima in pacando Italiæ statu, inquirendis ac revocandis imperii regalibus. Igitur Cæsarem rediturum præcesserant comes Otho palatinus et Raynaldus cancellarius cum militum lecta manu, qui sola fere nominis dignatione civitates quam plurimas in regni fidem asseruere. Secuta deinceps Mediolani deditione, factoque cum civitatibus usurpationum scrutinio, triginta millia talenta, per annum fisco quæsita. Tunc etiam feuda famosæ Mathildis ad imperium retracta Guelpho duci imperator concessit, confirmato gratiæ fœdere potenti amico, appositoque adversus Siculum validissimo robore.

Omnium ægerrime tulit ejusmodi diligentiam Romanus pontifex, Cæsari pridem infensus, qui viri fastus repulerat. Scilicet prima statim papæ epistola collatum imperii *beneficium* incautius ostentans, tantum curiæ universæ tumultum excitavit, ut legatorum cæde vix abstineretur, stricto jam gladio instante Othone comite palatino. Legati Romam cum ignominia reversi, præscripto itinere additisque custodibus. Accesserant alia pontificis studia, præsertim ictum cum Siculo fœdus, servata Romæ picturæ calumnia, damnatum Cæsaris cum Beatrice connubium, si quidem vera tradunt scri-

ptores. Nec multum profuit mitior epistola, proce-
rum rogatu Augustam transmissa, dum novi succē-
derent pontificis fastus. Etenim præsentem in Ita-
lia imperatorem inverecunde lacessere criminatio-
nibus propter electum Ravennatem, et omnem
plane modum excedere insolentissima illa in Fre-
dericum invectiva, Germaniæ duumviris archiepi-
scopis perscripta (95). Quid ergo mirum, imperato-
rem Romanæ sedis calumniis furibundum, non
modo indubia regni jura revocasse, sed in ipsam
quoque Ecclesiæ disciplinam iniquas manus intu-
lisse? Tristissima quidem excusatio malorum in-
gentium, et justæ magis iræ quam prudentis. Ex
illo tempore labefactata Friderici fortuna, familiæ
Stauffensi paratus interitus. Nimirum Cæsaris illud,
non imperii, cum sede Romana certamen, Ger-
manæ causæ proditores inter principes Germanos;
inde pontificum victoriæ...

§ XVII. *Friderici auctoritas in Ecclesiam Germanicam.*

Residua in Ecclesiam Germanicam jura Fridericus
primum fortiter ac moderate tutari, crudescens autem
cum sede Romana inimicitias violenter interdum
et ex libidine agere, pontificum artibus ac di-
ris, ipsemet artes et potentiam opponens. Nimi-
rum ad alta regni consilia cleri divitis indigebat,
contra certos pontificum conatus Ecclesiæ studiis
adjutandus. Eoque cautus et justus in electione
Magdeburgici, mox in consimili Coloniensis; non
absque studio indulgens in remoto per pontificem
Henrico Moguntino, quippe suffectus Arnoldus,
Friderici cancellarius. Italiam iterum profecturus
eleemosynas, præsertim Ecclesiis, erogavit, tum
etiam episcopis in consilium diligenter adhibitis,
Trevirensis privilegii insigniter auxit. Rudolphum
Zaringiæ ducem, Arnolde Moguntino crudeliter oc-
ciso, illicitis suffragiis electum dedignatus, ipsum
quoque Christianum amicum, præcipitanter subro-
gatum, prohibuit, substituto Chunrado Bavaro,
Othonis palatini fratre germano. Atque hæc qui-
dem uti ex propria auctoritate, ita pontificis etiam
assensu. Jam vero subortis cum Alexandro simulta-
tibus, episcoporum in sedem Romanam obsequia
gravissime ulcisceretur, spoliatis, depulsis, quo-
cunque modo afflictis pontificum asseclis. Chunra-
dum scilicet Moguntinum ob Alexandri studia sus-
pectum, deinceps Romam profugum, fratris gratia
nil obstante, confestim proscripsit, substituto
Christiano pridem reprobo. Neque in ipsa tandem
conventionem, cum Alexandro Venetiis, licet iniqua
sorte facta, Chunradum recepit, sed Salisburgi
constitutum, non nisi mortuo demum Christiano Mo-
guntinæ reddidit. Proscripsit eadem potissimum ex
causa Folmarum Trevirensis, qui pro dolosa ele-
ctione pontificis opem sollicitarant. Suffectus Rudol-
phus ille Zaringensis, olim Moguntia dejectus, et

A spreta Folmarum per pontificem ordinatione, Cæsa-
ris armis investitus; ferociter in adversarios Hen-
rico rege animadvertente. Prosripti pariter Salis-
burgensis archiepiscopus Eberhardus, ejusque suc-
cessor Chunradus; nec admissus Albertus, incon-
sulto substitutus. Nonnulli metu percussi sedem
sponte reliquere, quos inter Henricus Passaviensis
et Bertholdus Metensis. Cum Philippo Coloniensi
diu gravis similtas, data tandem pecuniæ summa
et ejurato nocendi studio sopita. Postremum eo res
perducta, ut instituti per imperatorem episcopi,
prohibitis Romæ investituris, a Moguntino conse-
crarentur, statuta repulsa in refragantes. Acerba
inde episcoporum, nec illa injusta, querimonia, sed
parvus effectus. Perstitit animo fortis imperator,
adnitente Henrici regis potentissimo vigore. Adeo-
que valde minuta Romanæ sedis auctoritas, vix
Moguntino et Coloniensi privato studio ejurantibus
quasi in speciem vindicata.

§ XVIII. *Regni foris majestas.*

Augustum late longeque Friderici nomen expor-
rectus potissimum imperii vigor et bella Italica ef-
fecerunt. Exteris ostensa magis arma, quam illata,
dum imperatorem principum studia, domestici mo-
tus et illæ ipsæ tandem Italicæ tempestates a pro-
positis revocarent. Sane sub primis regni auspiciis
in Geisam Hungariæ regem et Rogerium Siculum
molienti procerum mentes adversabantur. Utrum-
que Saxonæ Henrici, Zaringiæ ducum et Guelphi
præcipue consiliis evenisse, dubitari vix potest,
quandoquidem novimus Rogerii litteras, et utrius-
que pecuniis Guelphum in regni injurias sustenta-
tum.

Geisa legitimum Hungariæ regem Boritium, Co-
lomanni regis filium regno exuerat, qui post irritos
recuperandi conatus ad Chunradum confugiens,
imperii opem implorarat, Uladislai Bohemiæ ducis
et Gertrudis uxoris, Chunradi germanæ, commen-
dationibus adjutus. Annuit votis Chunradus; mox
autem, decreta expeditione sacra, regis propositum
intra voluntatem substulit, nimirum aliis curis dis-
tracti, adeoque Geisæ indigentis, per cujus ditio-
nem transeundum. Eandem ob causam destitutæ
Boritii preces ad Ludovicum Galliarum regem cum
exercitu insequentem; nil nisi tutum iter in regis
comitatu. Tandem Constantinopoli summo favore
exceptus in Geisæ hostis invidiam, Græcorum du-
ctor adversus Hungaros militavit, in expeditione
quadam scelere militis sui occisus. Chunradi pro-
missum susceperat Fridericus, vivente tunc adhuc
Boritio, et integra cum aula Byzantina imperii
amicitia. Jam vero Geisa pro diversa status ratione
mutato consilio, Fridericum officiis circumvenire,
transmissa militum delecta manu adversus Italos.
Tum et futura spondens auxilia in tantum obstrinxit
imperatorum, ut Stephanum quoque Geisæ germa-

num, fratris tyrannidem conquestum, suspensa lite Constantinopolim destinaret, ancipiti causa certis commodis, honeste minus quam prudenter, postposita.

Contra Rogerium Siciliæ regem præter veterem injuriam et recentem ambitionem, spoliatorum quoque ob regni fidem Apuliæ procerum præsens commiseratio principum animos incitavit. Condicta tunc expeditio una cum Romana conficienda intra biennium. Sed ad rem ubi perventum fuit, ex bello Romano tristes miseræ, contagio cœli, minutus exercitus tædio speciem præbuere, nequidquam urgente imperatore, quem ad proprios iræ stimulos etiam pontifex accenderat. Erat autem Rogerius celeberrimi Roberti Guiscardi, regni Siciliani fundatoris, ex fratre Rogerio nepos, patri comes Siciliæ succedens anno 1101 sub matris Adelaidis Burgundicæ tutela. Deficiente ad ann. 1127, Apuliæ ducum cognata stirpe, Rogerius terram illam invaserat, indicto bello Honorio II, pontifici contra factum intercedenti. Sed in feudum accepta provincia, ducem pontifex agnovit. Mox orto schismate inter Innocentium et Anacletum Perleonium, hujus partes amplexus Rogerius, Anacleti sororem ducit, in regem Siciliæ coronatus a pontifice genero. Postea diris devotus per Innocentium, a Rainulpho Campaniæ comite tota Apulia profligatur, ducatum Rainulpho concedit Lotharius imperator. Mortuo Rainulfo Rogerius revertitur, et recuperata brevi universa provincia, pontificem ipsum Innocentium Beneventi captum ad imponendam sibi coronam et ineundam ex voluntate conventionem invitum compellit. Jamque ad majora consurgens et Italiam meditans, inter altissima studiorum proposita secundo Friderici regis anno exstinguitur. Hic idem est ille Rogerius, cujus in Constantinopolim egregium facinus Ligurini poeta celebrat. Inde revertens Ludovicum Franciæ regem e Palæstina reducem Græcorum insidiis eripuit, ab eo festivo satis artificio diademate tertium coronatus. Habuit Rogerius ex toro primo cum Joanna Anglica filium Guilelmum I, patri succedentem, ex tertio filiam Constantiam, Henrico regi, Friderici imp. primogenito post Germanorum imperatori 1186 nuptam, qui Guilelmo II, Guilelmi I filio, 1193 absque liberis decedente, Siciliæ regnum adeptus est. Itaque imperii et Augustorum Stauffensium ex patre perpetuæ injuriæ, splendidissimo tandem piaculo quieverunt.

Decretæ in Polonos expeditionis causa vetus exstiterat. Facta per Boleslaum III, Poloniæ ducem anno 1138 mortuum, inter filios divisione, natu maximus Uladislao, Silesiæ et Cracoviæ sorte non contentus, primum conqueri, mox bello manifesto privare fratres. His autem invicem conspirantibus repentino prælio victus fugatusque ad regem Chunradum perfugiens, in fratres opem sollicitat, contra injustæ causæ conscientiam cognatione fretus, erat enim uxor Chunradi regis uterina. Missi per Chunradum legati responsum ambiguum tulere,

A quippe sciebant fratres regem in Palæstinam provincium. Nec ille quidquam efficere, quam exsullem Eugenio pontifici commendatum, concesso interim Uladislao in hospitium Altenburgo. Postmodum redux, una cum filio, Henrico rege, diligentiam omnem adhibuit, juvante Eugenio etiam pontifice interdictis per Poloniam sacris. Verum episcopis hæc parum curantibus, infecta negotia Fridericus invenit. Erat autem tantus expeditionis favor, ut secunda Italica posthaberetur, et miles Teutonicus ad Oderam perveniens, inexpectato pontis trajectu, in hostem ultro rueret. Poloni late vastantes propriam terram arcere frustra conati, in deditio-nem coguntur; sed præter datam pecuniæ summam, et restitutam Uladislao Silesiam, neglectæ cæteræ pacis conditiones.

B In Daniæ regnum spectata auctoritas, dum Sueno et Canutus, magni Suenonis Angliæ et Daniæ regis ex filiis nepotes agitatum diu et violenter de corona contentionem imperii judicio submitterent. Res inter prima regni negotia Merseburgi tractata, citatis ac præsentibus litis auctoribus. Regnum Suenoni deberi curia censuit, Canuto Scelandiæ provinciam cum ditionibus nonnullis assignandam. Igitur Sueno statim diademate cinctus, et præstito Friderico regi fidelitatis sacramento, de more cum gladio investitus, in pompa solemniter coronatum regem, gladium Domino præferens Vasallus, ad ecclesiam præcessit.

C Uladislao, dictum aliis Boleslaum, Bohemiæ ducem, contra Polonos in regis exercitu egregie promeritum, regia dignitate donavit imperator, eundem etiam in Ligures insigni robore adfuturum. Postmodum ob neglecta Friderici jussa dignitate iterum privatus, quæsitæ virtutis præmia in hæredes non transmisit.

D Cum Angliæ et Galliæ regibus ut plurimum culta amicitia, nec tamen fida cum Gallo. Siquidem ex recepta primo Burgundia, tum quoque pontificis Alexandri studiis, mutuæ suspiciones, interdum leves injuriæ. Demum et ultimis Friderici annis breve bellum ac tumultuarium propter Flandriæ comitem. Nec tamen præsens imperator, qui expeditionem delegarat. Postremo, Galliæ rege imperatoris auxilium contra Anglum implorante, percussus foedus, quo facto et Anglus armis abstinnit.

Cum aula Byzantina, donec Eirene superstes, in speciem saltem concordia, benevolentia declarationes, proposita foedera. Mox autem, repertis Græcorum dolis, in legatos injuriæ, fastus et simultates. Tandem et odium implacabile, ex quo Byzantini cum Alexandro pontifice in imperium communicata consilia resciebantur.

Cæterum aula imperatoris omnium ævi longe magnificentissima; principum salutantium perpetua multitudo, curia privata solemnem speciem continuo referens, legationum undique affluentium inexhausta frequentia, dona innumera, et pretio et arte insolita ac viro digna. Medius inter Fridericus

et vultu et habitu imperatorem ostentans, fama gestorum admirationem, gravitate reverentiam, suavitate et facundia amorem omnium sibi conciliabat. Negotiorum et hominum callidissimus, ad euntes ex propositionum tenore ac ordinum dignitate auditos et habitos nunquam non cum æquabili responso dimisit.

§ XIX. *Orbis imperium affectatum.*

Retardata sæpius et fracta principum studiis imperatorum virtus, jam inde a Carolingorum temporibus minus ex iis æstimanda est, quæ perfecit, quam quæ perficere potuerit. Quippe maxima in rebus gerendis consilii unitas ac disponendi certa facultas ad magna molimina convenit, et excelsa cum primis ingenia decet. *Sed illud odiosum est*, inquit Cicero (96), *quod in hac elatione et magnitudine animi facillime pertinacia et nimia cupiditas principatus innascitur*; id quod in Friderico etiam contigisse animadvertimus. Is enim non modo suorum dissensum indignissime tulit, et æquo severius pleurumque repressit, sed exterorum etiam regnum auctoritati invidens, ad universalis imperii fastigia aspiravit. Caroli Magni scilicet exemplum sermone et actu præseferbat, cujus ossa quoque Aquisgrani immensa pompa levata, cum insigni veneratione novo sepulcro recondidit, augustissimo Heroe inter divos relato. Ipse Fridericus divi elogio appellari sustinuit (97), more cæsarum Romanorum. Urbis legatis respondens, antiquæ Romæ dominatum regesque subditos jactabat; absolutam in rebus Ecclesiæ auctoritatem erga Franciæ regem Ludovicum in colloquio Laonensi. Præcipua tumorum fomenta ex invalescente pridem jure Romano, cæsarum Henrici V et Lotharii favoribus evecto. Jamque adhibitæ novæ formulæ in citandis Mediolanensibus; ex lege Romana in Roncalijs definita regni Italici jura, tum etiam feuda Longobardica. Eoque enata tandem illa monstrosa universalis imperii formula, juris Germanici doctorum diutinum ludibrium.

§ XX. *Erga familiam studia.*

Amplificandis gentilitiis opibus ac domus augus-

tae splendori tanta Fridericus diligentia intendit, ut nullus antea imperatorum. Nec tamen omnino vituperabilis ista cupiditas, dum invalescente feudorum hæreditario jure nepotum virtutibus aut fortunæ spes exigua relinqueretur. Ipsius autem imperii hæreditatem familiæ quæsivisse, cum plurima factorum haud obscura indicia, tum Henrici præsertim filii, patris vestigia prementis, aperta studia prodiderunt. Statim in regem promotus Fridericus avitum Sueviæ et Alsatia (sc. Alemanniæ) ducatum Friderico, Chunradi filio, incertum pacto an gratia, resignavit. Mox inde Chunradum fratrem consanguineum Hermanno comiti palatino Rheni, absque prole decedenti, substituit. Henricum filium primogenitum tenerrima adhuc ætate Germaniæ regem creari fecit, quem posthac juvenem ingenio et studiis patri simillimum tam impense dilexit, ut coronatum Italiæ regem ac Siciliae futurum hæredem coronandum quoque imperatorem et regni socium moliretur. Filiorum alteri Friderico, post orbam patruelis Rothenburgici mortem, Alemanniæ ducatum in cunas contulit. Othonem tertio genitum, in cunis itidem balbutientem, Burgundiæ comitem palatinum renuntiavit, ex auctoritate per conventionem Burgundiæ rectore, Bertholdo Zaringiæ duce. Quod quidem iniquius visum in principem optime de Friderico promeritum, excusatione tamen haud caret. Etenim duplici veluti jure Fridericus Burgundiam obtinuit, cum obsoletam satis imperii auctoritatem, ipse ditissimus Burgundiæ princeps ex connubio Beatricis, dotalibus terris amplissimis auget, et Bertholdo præter honoris elogium pridem nihil restitisset. Filium quartum Chunradum Herbipolensi Franconiæ ducem præposuit, post cælibem Friderici fratris in Palæstina decessum, Sueviæ ducem futurum. Natu minimum denique Philippum, ecclesiasticis forte fastigiis primo destinatum, Tusciæ dominum ac terræ Mathildis instituit, a Guelpho duce redemptæ. Cæterum omnibus hisce donis nihil fecit aliud imperator, quam quod avita pleraque beneficia, ex invalescente tunc hæreditatum more, familiæ assere-ret, adeoque temporum potius, quam aviditatis ista studia existimanda.

(96) *De officiis*, l. 1, c. 19.

(97) *Testes Radevici Fris. libri*, imperatoris hortatu scripti.